

Rozhýbaný kraj

Október / 2020

Pomáhame aj v druhej vlne

Most v Strážskom hotový

Župa ukončila rekonštrukciu mosta nad Laborcom, ktorého časť sa zrútila vlani. Podarilo sa to o sedem mesiacov skôr.

Skúška nekončí

Keď sa vám tieto noviny dostanú do poštových schránok, náš kraj bude mať za sebou prvé plošné testovanie obyvateľstva na čínsky vírus COVID-19. Vy už budete vedieť, či náš štát v tejto skúške obstál a či dokázal pomôcť miestnym samosprávam zorganizovať masívnu testovaciu operáciu v tak šibeničnom termíne. Mnohé si museli pomôcť sami a aj to pridáva na váhu tomu, čo tvrdím už dávno – potrebujeme dať obciam a župám viac právomocí, veci si vieme zariadiť doma najlepšie.

Dúfam, že odpoveď bude kladná a plošné testovanie zastaví prudký nárast pandémie. Posledné týždne boli smutné. Nie je nič ťažšie, ako poslať kondolencie rodinám a kolegom zamestnancov našich sociálnych zariadení, kam prenikol vírus a robil to, čo mu ide najlepšie – zabíjal. Stále je to nič v porovnaní s tými, ktorí stoja v prvej línii. Myslím na nich, ďakujem im. Urobte tak, prosím, aj vy.

Bud' me ostražití, táto skúška našej výdrže a trpezlivosti testovaním neskončila.

Rastislav
Trnka

predseda KSK
predseda@vucke.sk

Ako je to najjednoduchšie? Skratku poznáte – rúško, odstup, ruky. To je to najmenej, čo všetci môžeme urobiť pre svojich blízkych a blízkych. Prečítajte si o tom v rozhovore s naším hlavným župným lekárom. Kraj síce v testovaní žiadne kompetencie nemal, ale snažili sme sa pomôcť, kde nám sila stačila.

Už dávnejšie sme zriadili mobilné odberové miesto, aby sme vedeli otestovať čo najviac župných zamestnancov, pomohli sme pri testovaní s našimi objektmi, osadili rúskomaty a teraz sme znížili podnikateľom a umelcom v krajských budovách polovicu nájomného.

Bud' me ostražití, táto skúška našej výdrže a trpezlivosti testovaním neskončila.

Obsah

Východ potrápili povodne

Rozhovor s Reném Hakom

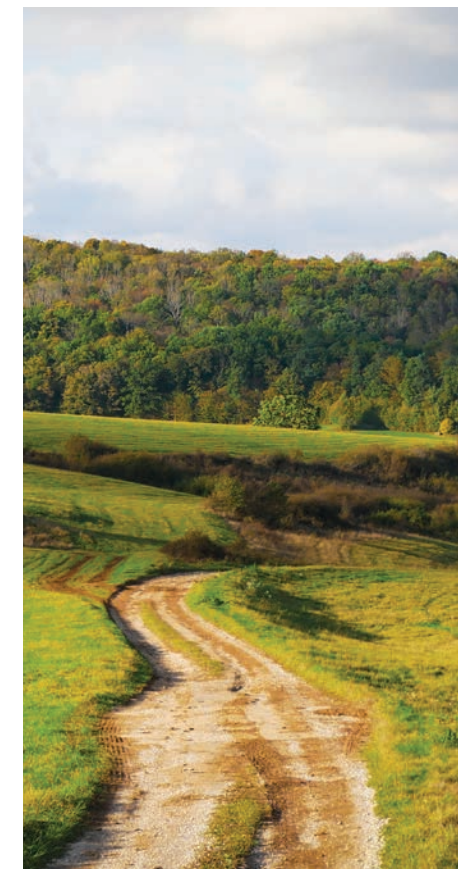
Lekár samosprávneho kraja radí, čo robiť v prípade, že ochorie niektorý z členov vašej domácnosti. Dozviete sa, v čom sa druhá vlna pandémie líši od prvej a prečo je v týchto časoch také dôležité očkovanie proti bežnej chrípke.

str. 3 - 4

Záplavy na Spiši, v okrese Košice-okolie a na Gemeri poškodili viac ako 20 úsekov župných ciest. Voda zaplavila aj ornú pôdu či súkromný majetok ľudí. Košický samosprávny kraj na svojom majetku predbežne vyčíslil škody po povodniach na vyše dva milióny eur.

str. 8

Potulky krajom

Najlepší spôsob, ako si vyčistiť hlavu počas pandémie, je výlet do prírody. V Košickom kraji nájdete množstvo miest, kde si môžete užiť jesennú prechádzku vo svojom okrese tak, aby ste neporušili žiadne nariadenie. Zamyslite sa, kde v okolí ste už dlho neboli. Pre ľudí z okresu Rožňava máme skvelý tip - Silickú planinu.

str. 13 - 14

Rozhovo

s Reném Hakom

Ak máte v rodine chorého na COVID-19, noste aj doma rúška.

Lekár Košického samosprávneho kraja Mgr. MUDr. René Hako PhD, MHA, MPH, MBA vysvetľuje, prečo je v súčasnosti ešte dôležitejšie než v minulosti nechať sa zaočkovať proti bežnej chrípke a pneumokokovej infekcii.

Správy o víruse COVID-19 sa na nás teraz valia zo všetkých strán. Na čo by ste aj napriek tomu upozornili a čo považujete v súvislosti s ním za najdôležitejšie?

Predovšetkým dodržiavať pokyny Hlavného hygienika SR týkajúce sa nosenia rúšok, dôkladného umývania rúk a snažiť sa všade, kde sa to len dá, udržiavať dvojmetrový odstup od ľudí. Tiež radím nestretávať sa s viac ako šiestimi osobami. Touto zásadou by sme sa mali riadiť doma aj na verejných miestach. Keď to nie je nevyhnutné, nechodme za známymi a obmedzujeme aj rodinné návštevy. V záujme nás všetkých by sme sa mali snažiť úprimne dodržiavať všetky tieto pokyny.

Ako sa postup pandémie zmenil v jeseni v porovnaní s jej jarnou vlnou?

V prvej vlne išlo hlavne o príchod infekcie zo zahraničia. Medzi našimi obyvateľmi sa takmer vôbec nešírila. Teraz sa ňou nakazíme predovšetkým medzi známymi a v rodinách. Tam dochádza k najrizikovejším situáciám.

Dá sa vôbec v rodinách chrániť pred šírením infekcie?

Uznávam, že je to veľmi ťažké. V bežnom rodinnom živote takmer nemožné. No opäť by sme mali ctiť niektoré dôležité zásady. Hlavne nestretávať sa s členmi rodiny, ktorí sú riziková, kvôli tomu, že môžu šíriť vírus, alebo preto, že sú pre svoj zdravotný stav zraniteľní a choroba môže mať pre nich fatálne následky. Napríklad, ak je niekto v rodine zdravotník, mali by s ním ostatní členovia minimalizovať kontakt. Zdravotníci už často sami žiadajú o dočasné náhradné ubytovanie, aby nemuseli byť v dennom kontakte so svojimi najbližšími.

Eudia s akými diagnózami sú najohrozenejšou skupinou?

Hlavne seniori, ktorí prekročili vek 60 rokov a všetci tí, ktorí majú potlačenú imunitu. Napríklad pacienti, ktorí sú po transplantácii, alebo majú potlačenú imunitu kvôli dlhotrvajúcim zdravotným problémom. K vážnym chronickým ochoreniam patria predovšetkým problémy so srdcom, vysokým krvným tlakom,

cukrovkou či pľúcnou chorobou. Veľký pozor by si mali dávať aj obézni ľudia. Zatiaľ sa javia ako najmenej rizikové malé deti v predškolskom veku a žiaci základných škôl.

Čo robiť, ak niekto do rodiny zavlečie COVID-19 a lieči sa doma?

Nakoľko ide o kvapôčkovú infekciu, mali by sme s takýmto členom domácnosti čo najviac obmedziť kontakt a vyhýbať sa používaniu spoločných predmetov. Chorý človek by mal väčšinu z nich používať výlučne sám. Tam, kde to nejde, radíme dôkladnú dezinfekciu. Keď napríklad použije COVID-19 nakazený príbuzný toaletu, nech na ňu nejde hneď iný člen rodiny. A kľučky spolu s takmer všetkými vecami, nielen tými, ktorých sa chorý človek dotýka, pravidelne čistí. Čo sa týka dezinfekcie, odporúčam, aby v domácnosti, do ktorej vtrhol COVID-19, bolo cítiť dezinfekčné prostriedky tak ako pri návšteve nemocníc. Samozrejme, nesmieme zabúdať na rúško. Mal by ho mať čo najčastejšie nakazený a na tvár by si ho mal nasadiť každý, kto k nemu prichádza.

Ako sa Košický samosprávny kraj pripravoval na príchod druhej vlny pandémie?

Na jar išlo o niečo nové. Hlavne na ňu nebol pripravený štát. Chýbali základné ochranné pomôcky, ale aj informácie. Počas leta sme vytvorili krajské hmotné rezervy, v rámci ktorých už máme dostatok ochranných pomôcok aj dezinfekcie. Zároveň sme sa dostali podstatne ďalej aj v poznaní samotného vírusu. Po vlastnej linke testujeme zamestnancov kraja a organizácií, ktoré pod nás spadajú. Aktívne vyhľadávame na testovanie aj ohrozených jedincov. Napríklad klientov domovov sociálnych služieb.

Má župa k dispozícii aj vlastné priestory pre ľudí nakazených alebo tých, ktorým hrozí riziko nakazenia?

Máme ich a stále ich aj pripravujeme. Takmer všetky sa nachádzajú na školských internátoch. Treba si však uvedomiť, že nemôžeme použiť ľubovoľný priestor. Každá miestnosť, v ktorej je niekto kvôli COVID-19 umiestnený, musí mať vlastné sociálne zariadenia.

Veľa sa diskutuje o očkovaní. Asi nikoho neprekvapíme, keď ho na tomto mieste aj prostredníctvom vás budeme odporúčať...

Presne tak. Očkovanie radím nielen u budúcich vakcín vyvíjaných na ochranu pred COVID-19. Dôležité je aj proti bežnému typu chrípky. Klinické príznaky oboch ochorení sú veľmi podobné. A človek môže dostať v súbehu obe naraz. A to môže mať veľmi fatálne následky. Kombinácia bežnej chrípky s COVID-19 dokáže zabiť aj mladého človeka s dobrou imunitou. To isté sa týka aj očkovania proti pneumokokom. Ide o baktérie, ktoré spôsobujú veľa nebezpečných ochorení. Napríklad zápal pľúc. Samotné nakazenie sa pneumokokovou infekciou spolu s bežnou chrípkou môže byť pre postihnutého veľmi kruté. Spojenie s COVID-19 predstavuje opäť ohrozenie života.

Počas leta sme vytvorili krajské hmotné rezervy.

Ako zasiahla korona do vášho pracovného a súkromného života?

Dosť výrazne. Spolu s kolegami z oddelenia zdravotníctva Úradu KSK sme vírusom COVID-19 maximálne vyťažení. Venujeme sa mu takmer nepretržite. A odzrkadľuje sa to aj v našom osobnom živote, ktorý v týchto dňoch fakticky ani nemáme.

Kedy si myslíte, že najhoršie časy korony budú už za nami?

To je tak trochu aj veštenie. Odborníci sa snažia dúfať, že prelom by mohol nastať začiatkom budúceho roka. Vtedy by sme mohli zazrieť svetlo na konci tunela v podobe konca pandémie. Hlavnou podmienkou skončenia týchto ťažkých časov však bude vakcína na koronu a ochota čo najväčšieho počtu ľudí nechať sa ňou zaočkovať.

Plán udržateľnej mobility KSK

Kraj má vypracovaný dopravný model do roku 2050

Košický samosprávny kraj vypracoval krajský Plán udržateľnej mobility (PUM KSK), ktorý je kľúčovým dokumentom v procese získania eurofondov. Pripravovať ho začal v polovici roka 2018, kedy sa realizovali dopravné prieskumy a zber údajov o stave dopravy v kraji. PUM KSK je zameraný na všetky druhy dopravy, teda verejnú osobnú dopravu, individuálnu automobilovú dopravu, nemotorovú aj nákladnú, pričom dôraz kladie na udržateľné druhy dopravy. PUM obsahuje dopravný model kraja, a to až do roku 2050. Sú v ňom zahrnuté návrhy na umiestnenie záchytných parkovísk, prestupných terminálov, výstavbu obchvatov miest, nových cestných prepojení, rozvoj integrovaného dopravného systému kraja, rozvoj verejnej osobnej

dopravy aj dobudovanie diaľničnej siete na území kraja.

Župa doposiaľ PUM spracovaný nemala. Služiť bude aj ako podklad pre spracovanie národného dopravného modelu. Košický samosprávny kraj je zároveň jediným krajom na Slovensku, ktorý má spracovaný aj Plán dopravnej obslužnosti (PDO) ako súčasť PUM. Výstupom PDO je napríklad analýza dopravnej obslužnosti, prognóza prepravného dopytu a návrh nového linkového vedenia verejnej dopravy.

V PUM KSK sú zakreslené budúce záchytné parkoviská na vstupech do mesta Košice alebo pri železničných staniaciach miest a obcí, či odporúčaná sieť cyklistickej in-

fraštruktúry. Vo verejnej autobusovej doprave odporúča župa využívať obojstranné autobusové zvozy a linky rýchleho spojenia. Jeho neodmysliteľnou súčasťou je aj dobudovanie diaľničnej siete na území kraja. Diaľničné prepojenie D1 by malo viesť od Košíc až po hranicu s Ukrajinou. Do roku 2050 je navrhnutá tiež výstavba obchvatov miest a nových cestných prepojení.

PUM je spolufinancovaný z Integrovaného regionálneho operačného programu, celkové výdavky sa vyšplhali na 450 000 eur. Spolu s PUM Prešovského samosprávneho kraja a stratégiami rozvoja dopravy mesta Prešov a Košice tvoria komplexnú stratégiu rozvoja integrovanej osobnej dopravy na východnom Slovensku.

Priority poslancov KSK

Jaroslav Polaček

nezávislý

V čase pandémie je pre mňa najdôležitejšie pomôcť obyvateľom pri ochrane ich zdravia alebo majetku. Zásadnou vecou je otvorenie internátov župných stredných škôl, ktoré by sa mali dočasne zmeniť na karanténne centrá pre zdravotníkov či sociálne odkázaných. Snažím sa, aby KSK pomohol dotáciou košickej ZOO, ktorá kvôli pandémie bola niekoľko mesiacov zatvorená. Budem rád, ak sa nám podarí presadiť dotáciu pre Steel arénu, čím podporíme hokej v Košiciach. Našu pomoc potrebujú aj umelci či folklórne súbory. Verím, že sa podarí rozhýbať prevod ciest II. a III. triedy na území mesta Košice do majetku KSK a ich obnovu. Dúfam, že sa pohneme pri rekonstrukcii košických polikliník a potešíme aj cyklistov vybudovaním lávky cez Hornád za Kostoľanmi.

Róbert Puci

nezaradený

Jednou z mojich priorít je dobudovanie kvalitnej cestnej siete, prostredníctvom ktorej je možný príchod investorov a turistov do okresu Trebišov a tým zvýšiť zamestnanosť obyvateľstva, ktorá následne zlepší sociálno-ekonomické zabezpečenie obyvateľov. Bude ma zaujímať, z akého dôvodu neboli schválené investície zrealizované. Taktiež ma bude zaujímať, ako KSK pomohol a plánuje pomôcť oživeniu poľnohospodárskej prvovýroby, ktorá je jedným z hlavných odvetví hospodárstva v okrese Trebišov. Doterajšie kroky vedenia kraja pre okres Trebišov z dlhodobého hľadiska poukazujú skôr na „Ne-Rozhýbaný kraj“.

Michal Rečka

SMER-SD

V komisii regionálneho rozvoja je mojou prioritou cestovný ruch v kraji. Vo finančnej komisii je to strázenie, efektívne využívanie a nakladanie s verejnými zdrojmi. No srdcu bližšou prioritou je dopravná komisia, a to preto, že kvalita ciest II. a III. triedy, ktoré sú v správe KSK, sa nás všetkých týka. Snaha vedenia KSK aj nás poslancov, je obmedzená finančnými prostriedkami, ktorými KSK disponuje. Tieto cesty je nutné udržiavať počas celého roka a na to potrebujeme aj moderné mechanizmy. Zo strany vedenia KSK je nutné nakúpiť tieto mechanizmy z finančných prostriedkov, ktoré sú už viac ako päť rokov nakuľované v rozpočte KSK. Ich nákup by uľahčil prácu Správy ciest KSK aj potreb nás, soľárov.

Ladislav Rovinský

nezávislý

Mojou prioritou je výsadba stromoradií popri cestách a pri vodných tokoch. Za dôležitú považujem renaturalizáciu vodných tokov, vďaka ktorej sa riekam vracia ich prírodný charakter. Presadzujem otvorenie športových areálov pri župných školách pre verejnosť a doplnenie cyklostojanov pri budovách kraja. Nielen kvôli pandémie je nevyhnutné budovať krízové a karanténne centrá a riešiť problém bezdomovectva. V oblasti vzdelávania som za podporu duálneho vzdelávania, alternatívnych foriem vzdelávania a medializáciu príkladov dobrej praxe. Chcem, aby kraj stav životného prostredia monitoroval a informácie poskytoval verejnosti. Mali by sme hľadať možnosti na podporu cirkulárnej ekonomiky. V oblasti dopravy a územného plánovania by mal kraj spolupracovať s mestom Košice a podieľať sa na plánovaní terminálov a záchytných parkovísk v Košiciach.

Novinky zo Zastupiteľstva KSK

Poslanci Košického samosprávneho kraja rokovali po 21. - krát v tomto volebnom období 26. októbra. Pribeh zastupiteľstva bol vysielaný naživo na facebooku KSK a na webovej stránke web.vucke.sk, kde bol zverejnený aj prehľad tém a kompletne materiály z rokovania. Zastupiteľstvo KSK sa konalo v súlade so všetkými aktuálnymi pandemickými opatreniami.

Najdôležitejšie témy z rokovania 26. októbra

Poslanci KSK prijali dodatok k Zásadám hospodárenia s majetkom KSK, vďaka ktorému môže kraj poskytnúť zľavu na nájomnom tým nájomcom, ktorým pandemické opatrenia sťažili podnikanie a splňajú zákonné podmienky.

Krajskí poslanci schválili návrhy na Ceny KSK v roku 2020 piatim osobnostiam a jednej Historickej osobnosti regiónu. Verejné ocenenia udeľuje Zastupiteľstvo KSK raz ročne. Vzhľadom na epidemiologickú situáciu sa slávnostná ceremónia uskutoční v roku 2021.

Schválené bolo prijatie návratnej finančnej výpomoci poskytnutej Ministerstvom financií SR vo výške 20 000 000 eur na opravy ciest II. a III. triedy vrátane investícií do majetku kraja.

Kraj vstúpil do Národnej vodíkovej asociácie Slovenska, vďaka čomu získal informácie o novinkách v oblasti vodíka a vodíkových technológií.

Nasledujúce Zastupiteľstvo KSK sa bude konať 7. decembra 2020.

Ukončili sme rekonštrukciu mosta v Strážskom

Výstavba nového mosta bola ukončená o sedem mesiacov skôr.

Košický samosprávny kraj po približne roku sprejzdnal most nad riekou Laborec medzi Strážskym a jeho časťou Krivošťany, a to pre všetku dopravu, vrátane nákladnej. „Po tom, čo sa časť mosta v októbri minulého roka zrútila, sme sa snažili urobiť maximum, aby bol znovu prejazdný pre obyvateľov Strážskeho a okolitých obcí. Podľa zmluvy mal byť dokončený do mája 2021, mojou prioritou však bolo, aby bol prejazdný už do konca tohto roka. Sme veľmi radi, že aj napriek prvotným problémom pri verejnom obstarávaní a zabezpečovaní mostného provizória sme tento sľub dodržali a dokonca sme ho sprejzdnili ešte pred

koncom roka,“ informoval predse-
da Košického samosprávneho kraja
Rastislav Trnka.

V stredu 21. októbra vydal stavebný úrad právoplatné kolaudačné rozhodnutie, následne bol most sprejzdnený v oboch jazdných pruhoch. Pôvodné nosníky typu Vloššák nahradili nové predpäté nosníky. Most sa oproti pôvodnej šírke rozšíril z 9,2 na 9,4 metra. Jeho dĺžka je 72 metrov a zaťažiteľnosť 32 ton. Časť chodníka na moste sa zrútila v októbri 2019. Začiatkom tohto roka bol vybraný zhotoviteľ, ktorý začal s demoláciou všetkých nosníkov a osadil dočasné mostné provizorium. Po tom, čo boli

odstránené všetky nosníky, začal v apríli osádzať nové. Práce zahŕňali aj hydroizolačné práce, sanáciu spodnej stavby, terénne úpravy či zaťažovaciú skúšku.

Rekonštrukciu financoval Košický samosprávny kraj zo svojho rozpočtu. Išlo o jednu z finančne aj technicky najnáročnejších investícií župy v aktuálnom volebnom období. Práce vrátane mostného provizória stáli 2 400 000 eur. Župa do polovice novembra doplní ešte nové zábradlie pred a za mostom, ktoré nebolo súčasťou rekonštrukcie. Na tento účel vyčlenila ďalších takmer 50 000 eur.

Ružín počas povodní

Povodeň v Košickom kraji

Silný dážď spôsobil škody na viac ako 20 cestách.

Okrem pandémie potrápil východniarov v polovici októbra aj silný dážď a vybreženie koryt riek na Spiši, v okrese Košice-okolie a na Gemeri. Najkritickejšia situácia bola v okolí Spišskej Novej Vsi a Gelnice. Rieka Hnilec sa vyliala v meste Gelnica, za mestom v smere na Jaklovce, kde voda odtrhla časť vozovky aj v úseku v smere na Prakovce, kde došlo k poškodeniu priepustu, oporného múra a priekopy. Spodná voda podmyla aj cestu v Kluknave a poškodila krajnicu a oporný múr. Odrezaná ostala i obec Kojšov po tom, čo sa z koryta vylial potok a odstabil dopravu v smere na Veľký Folkmar. Silný dážď a neprimerané vypúšťanie vodnej nádrže Ružín spôsobili škody aj v okrese Košice-okolie. Hornád, ktorý sa vylial z koryta, spôsobil

škody v tisícoch eur na župných cestách, ornej pôde aj majetku ľudí. Dlhodobá obchádzková trasa medzi Kysakom a Veľkou Lodinou cez osadu Sopotnica, ktorú v septembri župa sprejzdnila, bola viac ako týždeň zatvorená. Cestári úsek sprejzdnili až po poklese hladiny vody, odstránení nánosov a vyčistení priepustov. Obchádzkové trasy museli vodiči dočasne využívať aj na trase medzi Trebejovom a Družstevnou pri Hornáde. Voda spôsobila škody celkovo na viac ako dvadsiatich úsekoch v kraji. Pod vodou ostala, rovnako, ako pred desiatimi rokmi, aj župná škola v prírode v Kysaku. Hornád poškodil nové multifunkčné ihrisko, oplotenie areálu aj steny a dvere v časti budovy. Župa predbežne vyčíslila škody po povodniach na viac ako dva milióny eur.

Cesta Gelnica - Prakovce

maržou sú k dispozícii bavlnené rúška pre dospelých aj pre deti. Nájdete v nich aj dezinfekčné gély na ruky a 20 - kusové balenie jednorazových chirurgických rúšok. Župa nakúpila ochranné pomôcky prostredníctvom Hmotných rezerv KSK.

Odštartovali sme mobilné testovanie na COVID-19

Myslíme na zdravie svojich zamestnancov. V snahe pomôcť a odľahčiť štátne i súkromné laboratóriá spustila

Druhá vlna

Aj popri povodniach a iných udalostiach v našom kraji zostáva hlavnou témou COVID-19. Na novú situáciu sa snaží promptne reagovať aj Košický samosprávny kraj.

Spustili sme rúškomaty

Po skúsenosti z prvej vlny pandémie, kedy bol nedostatok ochranných pomôcok, spustil Košický samosprávny kraj prevádzku verejných rúškomatov. Umiestnené sú v sieti potravín FRESH Plus, a to na Strojárskej 1 a OC Važec v Košiciach, na Námestí sv. Cyrila a Metoda v Sečovciach, na ulici Nad Laborcom v Michalovciach, na Železničnej ulici v Plešivci a na Športovej ulici v Gelnici. V nákupných cenách s minimálnou

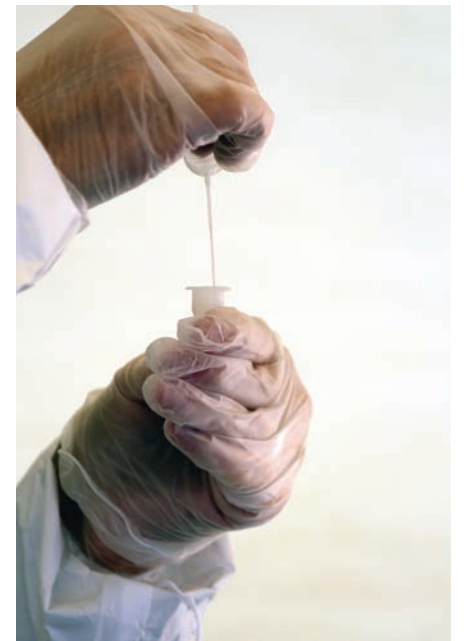
župa, nezávisle od štátu, testovanie prostredníctvom mobilného odberového miesta. Pre túto potrebu sme nakúpili 7 000 moderných antigénových testov, ktorých cena je v porovnaní s PCR testovaním tretinovú. Výsledok testu je známy už do 30 minút, zatiaľ čo pri PCR testoch mnohí čakajú aj 24 hodín. V pilotnej fáze testuje mobilná jednotka zamestnancov Košického samosprávneho kraja, vrátane personálu a klientov zariadení sociálnych služieb, ktorí patria k najrizikovejšej skupine obyvateľov. Ak to okolnosti a právne predpisy dovoľia, chceme rozšíriť kapacity a testovať aj ďalších obyvateľov nášho kraja.

Testovali sme v zariadeniach sociálnych služieb

S výskytom nakazených zamestnancov i klientov v župných zariadeniach sociálnych služieb sme prijali opatrenia na ochranu kolektívneho zdravia. Od 1. októbra 2020 platí zákaz návštev ako aj zákaz návštev klientov do domáceho prostredia. Kraj distribuoval rýchlotesty do všetkých zariadení sociálnych služieb v kraji, vrátane neverejných poskytovateľov. V župných zariadeniach s výskytom nového koronavírusu zabezpečil testovanie PCR testami. Okrem toho župa pre verejných aj

prvej vlny pandémie. Pomocnú ruku podávame podnikateľom i umelcom. Pre povinné zatvorenie prevádzok počas prvej vlny pandémie mnohí stratili príjem a nemohli si dovoliť platiť nájomné. Župa chce nájomcom v krajských budovách za toto obdobie sťaženého užívania poskytnúť zľavu 50 percent. Žiadosti možno podávať do 15. novembra 2020. Ide najmä o umelcov pracujúcich v oblasti nezriaďovanej kultúry, podnikateľov, ktorí prevádzkujú bufety v budovách škôl a školských zariadeniach, alebo tých, ktorí si prenajímajú nebytové priestory a prevádzkujú stravovacie zariadenia.

Košický samosprávny kraj s krajskou organizáciou cestovného ruchu Košice Región Turizmus mysleli na

pandémia

neverejných poskytovateľov sociálnych služieb distribuuje ochranné pomôcky, ktoré zo svojich pohotovostných zásob pre Košický kraj vyčlenila Správa štátnych hmotných rezerv SR (ŠHR SR). Ide dokopy o 1 850 jednorazových oblekov, 2 000 chirurgických masiek na viacnásobné použitie, 88 000 jednorazových chirurgických masiek, 2 500 kusov respirátorov FFP2 a 18 800 nesterilných chirurgických rukavíc. Zo zásob ŠHR SR dorazilo na Úrad KSK aj 23 250 antigénových testov, určených pre zariadenia sociálnych služieb.

Pomohli sme zasiahnutým pandemiou

Župa sa snaží využiť maximum svojich kompetencií aj na podporu najviac zasiahnutých dôsledkami

zasiahnutých pandemiou aj pri pripisovaní výziev v dotačnom programe Terra Incognita. Dotácia na rok 2021 bude mimoriadne určená aj pre tých, ktorí sa uchádzali o podporu vo výzve na rok 2020, no z dôvodu pandémie bola ich realizácia v pôvodne plánovanom termíne zrušená. Alokácia na pandemickú pomoc pre cestovný ruch je 177 400 eur, jedno podujatie môže získať 5 000 až 50 000 eur.

Pomoc do kraja putovala aj pre rodiny s jedným rodičom, ktorým počas prvej vlny vypadol príjem. Vďaka účasti v projekte Rodič samoživiteľ podporila župa 34 samoživiteľských rodín. Ide o aktivitu spoločnosti IKEA, pričom Košický samosprávny kraj v spolupráci s OZ Dobré srdce vytipoval rodiny cez kontakty na realizátorov sociálnych služieb. Veci dennej potreby v podobe elektrospotrebičov, nábytku, obliečok, ale aj hračiek putovali rodinám v okresoch Košice, Košice-okolie, Rožňava a Prešov. S distribúciou pomáhali zamestnanci Úradu KSK.

Ilustračné foto

Mesiac úcty k starším s vystúpením pod oknami

Aspoň na chvíľu prísť na iné myšlienky a ostať pritom v pohodlí a v teple izby. Liekom na samotu či odlúčenie môže byť aj hudba. Košický samosprávny kraj ju takpovediac naordinoval klientom župných zariadení sociálnych služieb. Pod ich oknami sa rozozvučali nástroje aj hlasy pedagógov Konzervatória Jozefa Adamoviča v Košiciach. Umelecké vystúpenia boli venované hlavne starším ľuďom, ktorým patril mesiac október. Chceli sme im ukázať, že na nich nezabúdame a nie sú nám ľahostajní. Hudobný program aj

umelecký prednes si vypočulo viac ako 700 seniorov.

„Vystúpenie pod oknami bolo skvelým sprestrením pre všetkých klientov v Harmonii v Strážskom. Hudba rozveselila, vyčarila úsmev a zároveň priniesla aj príjemný zážitok do ich každodennej rutiny. Verím, že takéto vystúpenia sa stanú dobrou tradíciou. Nášmu zriaďovateľovi vyslovujem za všetkých veľké ďakujem,“ povedala riaditeľka Harmonia DSS a zariadenia pre seniorov Viera Dzurjašková. Ešte

vlni bola situácia iná a seniori mohli v kraji osláviť mesiac úcty k starším rôznymi aktivitami aj podujatiami. V súčasnosti sa všetci musíme prispôsobiť opatreniam, ktoré platia. Aj keď práve naši seniori patria k najrizikovejšej skupine, zvládajú to na jednotku. Za ich zodpovedné správanie sme sa im poďakovali vystúpeniami umelcov v župných zariadeniach sociálnych služieb v Strážskom, Košiciach, Rožňave, Trebišove a Košiciach-Barci. Veríme, že ich to potešilo a už čoskoro sa v zdraví stretne osobne.

Domov sociálnych služieb Harmonia v Strážskom

Domov sociálnych služieb Subsidium v Rožňave

Ôsmy div sveta nájdete v Trebišove

Unikátna výstava Terakotovej armády sa poslednýkrát na Slovensku vystavuje v našom kraji.

Vedeli ste, že v našom kraji máme na návštevu kus čínskej histórie? Nájdete ho hneď za rohom, v Múzeu a Kultúrnom centre južného Zemplína v Trebišove, ktorého zriaďovateľom je Košický samosprávny kraj. Za jeho bránami sa nachádza približne 50 certifikovaných kópií vojakov bájnej Terakotovej armády. Každá z nich je jedinečná nielen váhou, ktorá dosahuje až do 180 kg, no najmä precíznym prevedením. Sochy voja-

kov z pálenej hliny sa označujú ako ôsmy div sveta a pri ich objavení v roku 1974 sa ich našlo viac ako 8 tisíc s približne 500 koňmi. Armádu dal vytvoriť cisár Qin Shi Huangdi na ochranu svojej hrobky. Na výstave sa preto dozvieme viac aj o tomto cisárovi, ktorý dokázal zjednotiť Čínu. Sochy v životnej veľkosti dovezené priamo z oblasti Si-anu v Číne uvidíte poslednýkrát na Slovensku práve v Trebišove.

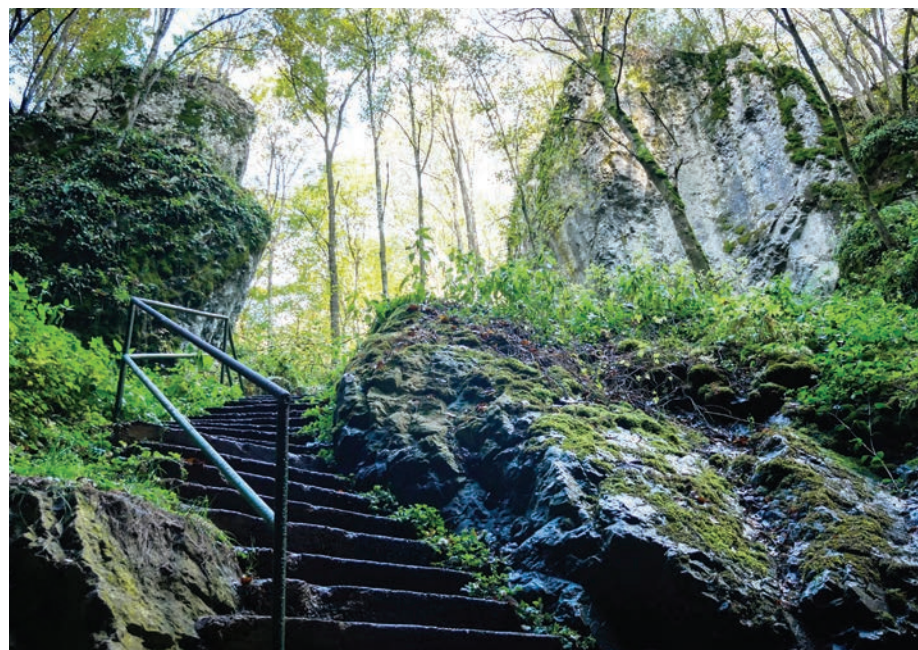
Nenechajte si ujsť jeden z desiatich najvýznamnejších archeologických nálezov 20. storočia. Na východe sa výstava zdrží dlhšie, ako bolo pôvodne v pláne. Kvôli opatreniam vlády je predĺžená do konca februára 2021. Nájdete ju v múzeu v kaštieli Andrássyovcov uprostred vzácneho a rozľahlého mestského parku, ktorý ponúka zaujímavé scenérie v každom ročnom období.

Potulky Silickou planinou

Prechádzky najväčšou slovenskou planinou sú ideálnou voľbou pre každého, kto chce aspoň na chvíľu nájsť únik od stresu dnešných dní.

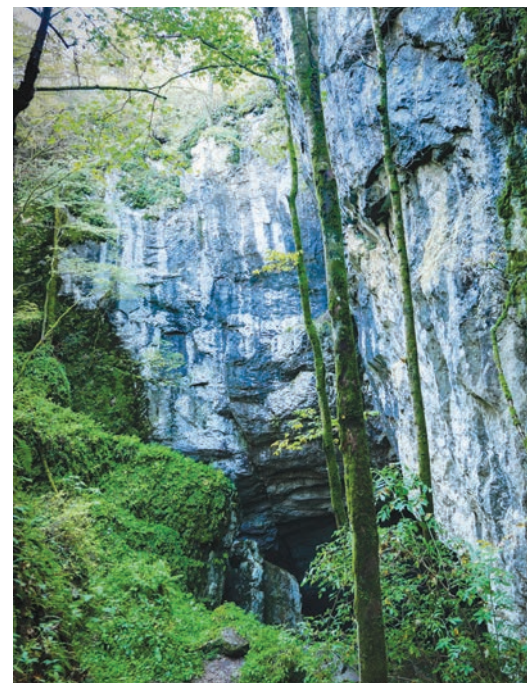

Opatrenia proti najnebezpečnejšej chorobe posledných desaťročí nám stále viac zasahujú do života. Na množstvo akcií, ktoré doteraz prinášali relax a oddych, môžeme na dlhšiu dobu zabudnúť. Preto vám ponúkame ďalší z tipov na potulky Košickým krajom, vďaka ktorým pookrežete na tele aj duši. Vyberte sa na Silickú planinu. Nájdete na nej ticho, pokoj a turistické trasy so zaujímavou prírodou, ktoré vás zavedú na kopce s peknými výhľadmi aj do podzemia jaskýň a priepastí.

Preč od ľudí

V súčasnosti je výhodou Silickej planiny to, v čom má vo všeobecnosti smolu. Že nie je známa tak, ako by si

zaslúžila, a preto na nej nenájdete veľa turistov. Ako napríklad pri prechádzkach lesmi v okolí Košíc. Počas jarnej vlny pandémie ste mohli na chodníkoch obľúbených rekreačných častí Alpinka alebo Bankov stretnúť viac ľudí ako na Hlavnej ulici. Silická planina je súčasťou Slovenského krasu, v ktorom turisti vyhľadávajú hlavne populárnejšie neďaleké destinácie ako Zádiel, Hájske či Hrhovské vodopády. Navyše je tak rozsiahla, že sa na nej potulkári ľahko rozptýlia. Veď svojou rozlohou 153 km² je najväčšou na Slovensku a prejsť ju za jeden deň sa ani nedá. Ponúka však mnoho celodenných alebo niekoľkohodinových turistických trás. Najprv sme uvažovali o výlete na Dievčenskú skalu. Je z nej krásny výhľad na celú Rožňavskú kotlinu, ktorú lemujú Volovské vrchy. V prípade, ak budete mať šťastie na pekné a jasné počasie, uvidíte v diaľke aj Vysoké Tatry. My sme však nakoniec od pôvodného plánu, ktorý počítal so štartom v obci Krásnohorská Dlhá Lúka pod kopcom Soroška, upustili. Bolo s nami dieťa a nechceli sme ho uštváť a znechutiť štvraním sa na Silickú planinu, po ktorom by sme boli pravdepodobne vystavení nekonečnému prúdu jeho hundrania. Chceli sme ľahký výlet bez prudkého stúpania. A tak sme stavili na pohodlnú istotu. Tá rákala s dopravením sa autom do jednej z troch obcí, ktoré ležia priamo na Silickej planine. Namiesto Silice a Kečova padla voľba na Silickú Brezovú.

Zo Silickej Brezovej

Táto obec je síce dobrým východiskovým bodom k jaskyniam Domica a Gombasecká jaskyňa, no covidové realie nás ťahali preč od miest, kde sa môže stretávať veľa ľudí a ktoré budú kvôli nej pravdepodobne uzavreté. A tak sme sa vybrali naprieč planinou po červenej značke, ktorou nás turistická tabuľa nasmerovala na Bukový vršok. Ten mal byť od štartu vzdialený necelú hodinu cesty. Zakrátko prišiel pocit, na ktorý sme sa tešili od začiatku. Stav, v ktorom sa človek cíti ako v inom svete. Nikde nikoho, ticho, pokoj a okolo seba nič iné, než siahodlé zvlnené lúky lemované lesmi. Po niekoľkých desiatkach metrov nám spoločnosť robilo množstvo bedlí jedlých. Ak neudrú mrazy, hygienici nezakážu potulky a v novembri sa vydáte našou cestou, nepodliehajte chuti ich zbierať na začiatku svojho výletu. Určite vás počkajú aj na jeho konci. Po niekoľkých desiatkach minút pokojnej chôdze sme sa dostali do hustého lesa s množstvom rôznych skál a kameňov obrastených machom. Po krátkom miernom stúpaní prišiel prvý cieľ, Bukový vršok. Nečakajte od neho žiadne výhľady. Nachádza sa uprostred lesa a vedie z neho cesta do priepasti Silická ľadnica.

Zo Silice do ľadnice

My sme sa najprv vybrali do obce Silica, ktorá je od neho vzdialená desať minút chôdze. Chceli sme sa zastaviť pri dvoch jazierkach - Farárovej jame a Silickom (jašteričom) jazierku, ktoré je najväčším krasovým jazierkom na Slovensku. Hlavne Jašteričie jazierko je veľmi príjemným miestom na oddych. Z pamiatok v obci stojí za pozretie kostol reformovanej cirkvi postavený v 16. storočí, ktorý je obohatý kamenným obranným múrom zo striedaniami pochádzajúcimi z toho istého obdobia. Určite ho neminete. Stojí na najvyššom bode obce.

Pri návrate sme si to cestou strihli k už spomínanej Silickej ľadnici, jednej

z najnižšie položených ľadových jaskýň na Slovensku. Jej útroby sú pre verejnosť uzavreté. No sprístupnený vchod obklopený bralami zarastenými zeleňou je magickým miestom, ktoré najmä u detí zapína obrazotvornosť na plné obrátky.

Neďaleko Silickej ľadnice je Babská diera, 46 metrov hlboká jaskynná priepať, v ktorej v pradávnych pravekých časoch sídlili ľudia kyjatickej kultúry. K jej najzaujímavejším archeologickým nálezom patrí maska vyrobená z tvárovej časti ľudskej lebky. Vedci odhadujú, že bola používaná pri kultových obradoch s ľudskými obeťami.

Naspäť do civilizácie

Po stopách pradávnej minulosti sme sa postupne vybrali na začiatok nášho pešieho výletu. Po ceste prišli na rad bedle, z ktorých sa po návrate domov stala veľmi chutná večera. Pri odchode zo Silickej Brezovej sme sa ešte pristavili pri tamojšom renesančnom kostole zo 16. storočia. V jeho vnútri sa nachádza drevená maľovaná kazateľnica z 18. storočia. Nepodarilo sa overiť túto internetom prezradenú informáciu, nakoľko kostolík bol v čase našej potulky zavretý. A tak sme nasadli do auta a príjemne unavení a oddýchnutí sme sa vrátili naspäť do dnešnej ťažko skúšanej civilizácie. Aj tá však napriek dočasným patáliám ponúka svoje výhody. Napríklad večerné pozretie si filmu Pán prsteňov, ktorý si náš detský potulkár vyžiadala preto, že mu niektoré jeho scény pripomínali atmosféru nášho výletu.

Pestrá jeseň v kultúre

Tohtoročná jeseň je síce iná než ostatné, no kultúra v našom kraji ju aj tak spestrila svojím zaujímavým dianím. Aj napriek tomu, že výstavy sa zaobídu bez slávnostných vernisáží a v múzeách je potrebné dodržiavať rozostupy, máte sa na čo tešiť.

8. 11. 2020 Dejiny Spišskej Novej Vsi

V Múzeu Spiša v Spišskej Novej Vsi si môžu návštevníci pozrieť stálu expozíciu Dejiny Spišskej Novej

Vsi, ktorá ukáže meštiansku bytovú kultúru na prelome 19. a 20. storočia na fotografiách. Jej druhú časť tvorí projekt Príbeh jedného ateliéru. Ten predstaví fotoateliér Gusztáva Matza pomocou interaktívnych prvkov. Ponúknu obraz doby a život ľudí v minulom storočí.

13. 11. 2020 Klenotnica - vzácne poklady minulosti

Nová stála expozícia pribudne aj v Zemplínskom múzeu v Michalovciach. Návštevníkom sa odkryjú výnimočné umelecko - historické artefakty, ktoré sú späté so Zemplínskym kaštieľom aj regiónom. Pozrieť si môžete sakrálné predmety zo zbierok múzea a vybraných cirkevných inštitúcií a tiež archeologické nálezy a mince z drahých kovov.

25. 11. 2020 - 25. 4. 2021 Poklady podmorského sveta

Výstava vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach predstaví pestrú paletu schránok mušlí, morských hviezd, ulít mäkkýšov, ježoviek, kolónie koralov, machoviek a nebudú chýbať ani čeluste a zuby žralokov. Okrem toho, obdivovatelia sa môžu tešiť aj na fosílie vyhynutých morských organizmov. Príd'te sa ponoriť do tajov podmorského sveta.

14. 10. - 25. 11. 2020 Online divadelné prenosy

Spišské divadlo v Spišskej Novej Vsi je aktuálne pre verejnosť zatvorené, no diváci si môžu kúpiť vstupenku na online záznamy predstavení, ktoré nájdú na www.spisskedivadlo.sk Počas celého novembra herci vo virtuálnej sále predvedú inscenácie pre deti, mládež aj dospelého diváka.

Zmena programu je vyhradená a závisí od aktuálnej epidemiologickej situácie. Viac informácií nájdete na webových stránkach a sociálnych sieťach kultúrnych organizácií.

Súťaž s tajničkou

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z tajničky nám pošlite e-mailom na tlacove@vucke.sk do **30. 11. 2020**. Vyhrať môžete cestovný hrnček, dáždňík a USB kľúč. Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, adresa trvalého pobytu, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne na účely realizácie súťaže a odovzdania výhry. Výhercovia z predchádzajúceho čísla: **Nikola Moščáková, Božena Bandžuchová**.

Slovenské príslovie: ... (tajnička)

Autor: Juraj Mitošinka	stanem sa redším	dupot	utíšia	poranenie	Irena (dom.)	značka lutécia	rozvíri sa (bás.)	ženské meno	Pomôcky: El, Deneb, réť, Aurora, dipyr, Suda	český skladateľ	umy	aký, ktorý (hovor.)	viatím zasiahol	ženské meno
vyplašil sa (expr.)									dravý vták					
1. časť tajničky									2. časť tajničky Anna (dom.)					
keltská bohyňa koní a oslov						administ. orgány náčinie na fajčenie						dvojhlička buclaté dieťa, bucko		
umelý jazyk					Sofrónia (dom.) prestal jestvovať						nočný podnik MPZ Brazília			
citovlovc rezignovacia				žen. meno hviezda v súhvezdí Labute						listina panovníka milenec (hovor.)				
označenie lietadiel Írska		podujmi sa odroda skapolitu							rozhl. sp. Nigérie zhŕňa hrabľami				4. časť tajničky	hitpák, blázon (expr.)
povlak na medených predmetoch								MPZ Chorvátska plytká časť rieky			zrakové orgány značka telúru			
Pomôcky: daja, inia, FRC, BR, Epona, PIA	potom, po česky	druh del-finovcov otec (z arab.)					súrodenc skr. tlač. agentúry Indonézie					rímske číslo 499 infekčná choroba		
menší kus dreva						želám si skratka leukocyty								
3. časť tajničky											mužské meno			
palivom udržiavaj oheň				vodca, osoba v čele							epocha triasu			